

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग
सिंहदरबार, काठमाण्डौ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई गरिएको सिफारिस।

सिफारिस मिति: २०८२/१२/३०

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा ५६ ले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहने र धारा ५७ ले तीनवटै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ। धारा २३२ ले तहगत सरकार बीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था सुनिश्चित गरेको छ। अन्तर-सरकारी वित्तीय सम्बन्धको महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ भने अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा वित्तीय समानीकरण अनुदान रहेको छ।

स्थानीय सरकारबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमानता जस्ता अवयवहरूले स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमता बीचमा असमानता रहन्छ। यस्तो परिस्थितिमा स्थानीय सरकारको खर्च आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तरलाई न्यूनीकरण गर्न नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान दिनुपर्ने संवैधानिक एवम् कानूनी प्रवन्ध रहेको छ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) ले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम यस आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको रहेको छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको आधारमा यस आयोगले प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारलाई आ.व. २०८३/८४ मा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

२. सिफारिस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

२.१ नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) र (५)।

२.२ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) एवम् दफा १६ को उपदफा (१) र (३)।

२.३ अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२), दफा १८ को उपदफा (३)।

२.४ प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) र (२)।

३. तथ्याङ्कको स्रोत र भार गणना विधि

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्दा प्रयोगमा ल्याइएका तथ्याङ्क र सोको स्रोत तालिका नं. १ मा उल्लेख गरिएको छ। सम्बन्धित सूचक र उपसूचकबीचको एकिकृत भार गणना विधि र प्रकृया आयोगबाट विभिन्न मितिमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसमा प्रयोग भए बमोजिम गरिएको छ।

तालिका नं. १

सिफारिसमा प्रयोग गरिएको तथ्याङ्कको स्रोत

क्र.सं.	सूचक	तथ्याङ्कको स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	क्षेत्रफल (भूगोल)	नेपाल राजपत्र
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	स्थानीय सरकारमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास ५.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच) ५.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच) ५.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) ५.४ शहरीकरणको अवस्था ५.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच) ५.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	५.१ सडक विभाग,भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) ५.२ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.३ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.४ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.५ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.६ राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

४. अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार (सूचक) र ढाँचा (भार प्रतिशत)

प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा न्यूनतम अनुदान, सुत्रमा आधारित अनुदान र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदानका रूपमा

वर्गीकरण गरिएको छ। सोको लागि देहाय बमोजिमका सूचक र भार प्रयोग गरिएको छ।

४.१ न्यूनतम अनुदान

४.१.१ जनसंख्याको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. २ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. २

जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	जनसङ्ख्या	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०, ००० भन्दा कम	८००
२	१०, ००० देखि २०, ००० भन्दा कम	८८०
३	२०, ००० देखि ३०, ००० भन्दा कम	९६०
४	३०, ००० देखि ४०, ००० भन्दा कम	१०४०
५	४०, ००० देखि ५०, ००० भन्दा कम	११२०
६	५०, ००० देखि ६०, ००० भन्दा कम	१२००
७	६०, ००० देखि ७०, ००० भन्दा कम	१२८०
८	७०, ००० देखि ८०, ००० भन्दा कम	१३६०
९	८०, ००० देखि ९०, ००० भन्दा कम	१४४०
१०	९०, ००० देखि १, ००, ००० भन्दा कम	१५२०
११	१, ००, ००० देखि १, १०, ००० भन्दा कम	१६००
१२	१, १०, ००० देखि १, २०, ००० भन्दा कम	१६८०
१३	१, २०, ००० देखि १, ३०, ००० भन्दा कम	१७६०
१४	१, ३०, ००० देखि १, ४०, ००० भन्दा कम	१८४०
१५	१, ४०, ००० देखि १, ५०, ००० भन्दा कम	१९२०
१६	१, ५०, ००० देखि १, ६०, ००० भन्दा कम	२०००
१७	१, ६०, ००० देखि १, ७०, ००० भन्दा कम	२०८०
१८	१, ७०, ००० देखि १, ८०, ००० भन्दा कम	२१६०
१९	१, ८०, ००० देखि १, ९०, ००० भन्दा कम	२२४०
२०	१, ९०, ००० देखि २, ००, ००० भन्दा कम	२३२०
२१	२, ००, ००० वा सो भन्दा बढी	२४००

४.१.२ क्षेत्रफलको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. ३ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. ३

क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	क्षेत्रफल	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०० वर्ग कि.मि. सम्म	४५०
२	१०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी २०० वर्ग कि.मि.सम्म	६७५
३	२०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ३०० वर्ग कि.मि.सम्म	९००
४	३०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ४०० वर्ग कि.मि.सम्म	११२५
५	४०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी	१३५०

४.२ सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) र उपदफा (३) मा रहेको प्रावधान बमोजिम प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने सुत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गरिएको छ। यस प्रयोजनको लागि कायम गरिएको विस्तृत आधार र ढाँचा तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको निर्धारणका लागि कायम गरिएको आधार र ढाँचा

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार प्रतिशत	सूचकको भार प्रतिशत
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१०
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था		१५
	३.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच)	३५	
	३.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच)	१५	
	३.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	१५	
	३.४ शहरीकरणको अवस्था	१५	
	३.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच)	१०	
	३.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	१०	
४.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७०
	जम्मा		१००

४.२.१ आधार तथा ढाँचाको विश्लेषण

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अतिरिक्त प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरेको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामीण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी प्रयोगमा ल्याइएको छ। कुल भार मध्ये मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आयोगले गरेको अध्ययन बमोजिम आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्धारण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकास

स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्थाको चित्रण गर्दछ। संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न तथा विकासात्मक कार्यका लागि पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय सरकारले अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले सेवाको लागत वृद्धि गराउने हुँदा खर्चको आवश्यकता बढाउँछ। आयोगले स्थानीय सरकारमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धता एवम् शहरीकरणको अवस्थालाई पूर्वाधार विकासका उपसूचकको रूपमा कायम गरेको छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था सूचकका लागि १५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। सडक पूर्वाधार विकासको मुख्य अवयव हो। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको ३५ प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडकको घनत्वलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानको धारा ३५ को उपधारा (४) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको

पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

- **सरसफाई (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय सरकारले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा रहेको शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाई उपसूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार यस उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **शहरीकरणको अवस्था:** स्थानीय तहमा शहरीकरणको अवस्थाले सम्बन्धित स्थानीय तहको विकासको अवस्थालाई प्रतिविम्बित गर्दछ। ग्रामीण तथा शहरोन्मुख क्षेत्रमा पूर्वाधार विकासको आवश्यकता बढी हुन्छ भने शहरी क्षेत्रमा समेत थप पूर्वाधार विकास तथा निर्मित पूर्वाधारको मर्मत सम्भारको लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहको ग्रामीण, शहरोन्मुख एवम् शहरी क्षेत्रका जनसङ्ख्यालाई शहरीकरणको अवस्था सूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार शहरीकरणको अवस्था उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ। यसमा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ मा आधारित भई राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशन गरेको नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत बर्गीकरण नामक प्रतिवेदनलाई आधारको रूपमा लिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले विद्युत सुविधा विस्तारका लागि थप आर्थिक व्ययभार व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जहाँ सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले सूचना प्रविधिको पहुँचको स्तर माथि उकास्न उक्त क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय सरकारको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिमा पहुँचलाई दिइएको छ।

ई. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पहिचान गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका लागि संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप स्पष्टता हुनुपर्ने, कार्यजिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग-अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुका साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय मानदण्ड र सङ्घीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय लक्ष्य तय गर्नुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत पहिचान गरी सोका आधारमा कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ।

हाल स्थानीय सरकारले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भई नसकेकोले खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आँकलन गर्न सकिएको छैन। त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आँकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको राजस्व अधिकार, राजस्वको दायरा, सम्भाव्यता र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भई नसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता यकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आँकलन सम्बन्धी अध्ययनको नतिजालाई आधारको रूपमा लिएको छ। स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) को सूचकाङ्कलाई ७० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४.३ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा कार्यसम्पादनको स्तरलाई पनि आधार लिइएको छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८ बमोजिम आयोगले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको अन्तिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी प्रकाशित गरेको छ। यसै मूल्याङ्कनबाट कायम भएको अङ्कको आधारमा प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानको ४ प्रतिशतले हुन आउने रकमलाई कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको लागि स्थानीय सरकारको हकमा लागु हुने सूचक र भारलाई तालिका नं. ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ५
कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा प्रयोग गरिएको सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्षको असार १० गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरे/नगरेको।	५
२.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी असार मसान्तभित्र पारित गरे/नगरेको।	५
३.	स्थानीय सरकारहरूले घर जग्गा रजिस्ट्रेशन शुल्क, मनोरञ्जन कर तथा विज्ञापन कर बापत उठेको रकममध्ये प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्ने ४० प्रतिशत रकम मासिक रूपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गरे/नगरेको।	५
४.	स्थानीय सरकारहरूले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तभित्र सङ्घीय अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरे/नगरेको।	५
५.	स्थानीय सरकारहरूले बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समीक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गरे/नगरेको।	५
६.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको राजस्व परिचालन गरेको अवस्था। अनुमानित राजस्व प्रक्षेपण अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्था: अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा राजस्व सङ्कलनको अवस्था:	१३
७.	स्थानीय सरकारहरूको गत आर्थिक वर्षको विनियोजित रकम अनुसार खर्चको अवस्था। कुल विनियोजित रकममा कुल खर्चको प्रतिशत: कुल विनियोजित पूँजीगत रकममा कुल पूँजीगत रकमको खर्चको प्रतिशत:	१५
८.	गत आर्थिक वर्ष भन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरिक्षणबाट औँल्याएको बेरुजुको अवस्था।	१५
९.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले प्रयोगमा ल्याएको स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (Subnational Treasury Regulating Application, SUTRA) को प्रयोग स्थानीय सरकारहरूले पूर्ण रूपमा गरी आवश्यक विवरण प्रविष्ट गरे/नगरेको।	५
१०.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरे/नगरेको।	३
११.	कक्षा १ देखि ८ सम्मको खुद विद्यार्थी भर्ना दर।	३
१२.	कक्षा ८ को तुलनामा कक्षा ९ मा विद्यार्थी टिकाउ दर।	३
१३.	सामुदायिक विद्यालयबाट कक्षा १० को परीक्षामा सहभागी कुल विद्यार्थी संख्याको तुलनामा कम्तीमा स्तरीकृत अंक (GPA) १.६ वा सो भन्दा उच्च GPA मूल प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका विद्यार्थी प्रतिशत	३
१४.	चार (४) पटक गर्भ जाँच गर्ने महिलाको अनुपात।	३
१५.	कुल गर्भवती महिलाको संख्यामध्ये स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुने महिलाको अनुपात।	३
१६.	पूर्ण खोप (विसिजी, पोलियो, डिपिटि-हेपाटाइटिस बी-हिब (पेन्टाभ्यालेन्ट), पी.सी.भी., दादुरा-रुवेला, जापनिज इन्सेफिलाइटिस, कोलेरा) सेवा लिएका जन्मेदेखि २४ महिनासम्म उमेर समूहका बालबालिकाको अनुपात।	३

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१७.	आयोगले कार्य सम्पादन सूचकका सम्बन्धमा तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको विद्युतीय अनलाइन पोर्टल (Online Portal) मा कार्य सम्पादन सूचक सम्बन्धी विवरण तोकिएको अवधिमा प्रविष्टि (Upload) गरे/नगरेको।	६
जम्मा		१००

५. वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी सिफारिस

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान, दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम सूत्रमा आधारित अनुदान र सोही दफाको उपदफा (३) बमोजिम न्यूनतम अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम अनुदान रु. १९ करोड ८५ लाख २५ हजार, सूत्रमा आधारित अनुदान रु. ७२ करोड ३० लाख ७५ हजार र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान रु. ३ करोड ८४ लाख गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. ९६ करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ। लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी स्थानीय तहगत विवरण तालिका नं. ६ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. ६

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको विवरण

(रु.हजारमा)

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
1	50101	रुकुम(पूर्वी भाग)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	2230	5316	360	7906
2	50102	रुकुम(पूर्वी भाग)	सिस्ने गाउँपालिका	2005	5655	342	8002
3	50103	रुकुम(पूर्वी भाग)	भूमे गाउँपालिका	1780	5665	358	7803
4	50201	रोल्पा	सुनछहरी गाउँपालिका	1780	3029	382	5191
5	50202	रोल्पा	थबाङ्ग गाउँपालिका	1555	2437	277	4269
6	50203	रोल्पा	परिवर्तन गाउँपालिका	1635	3854	388	5877
7	50204	रोल्पा	गगादेव गाउँपालिका	1635	3760	406	5801
8	50205	रोल्पा	माडी गाउँपालिका	1555	3474	356	5385

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
9	50206	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	1860	4564	349	6773
10	50207	रोल्पा	रोल्पा नगरपालिका	1940	5572	404	7916
11	50208	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	1860	4903	383	7146
12	50209	रोल्पा	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	1715	4835	408	6958
13	50210	रोल्पा	लुङ्ग्री गाउँपालिका	1635	3954	373	5962
14	50301	प्यूठान	गौमुखी गाउँपालिका	1635	4408	364	6407
15	50302	प्यूठान	नौबहिनी गाउँपालिका	1940	4888	367	7195
16	50303	प्यूठान	झिमरुक गाउँपालिका	1635	5014	327	6976
17	50304	प्यूठान	प्यूठान नगरपालिका	1795	6313	378	8486
18	50305	प्यूठान	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	1940	5024	349	7313
19	50306	प्यूठान	माण्डवी गाउँपालिका	1555	3191	355	5101
20	50307	प्यूठान	मल्लरानी गाउँपालिका	1330	3721	304	5355
21	50308	प्यूठान	ऐरावती गाउँपालिका	1635	4269	334	6238
22	50309	प्यूठान	सरुमारानी गाउँपालिका	1555	3683	356	5594
23	50401	गुल्मी	कालिगण्डकी गाउँपालिका	1555	3981	371	5907
24	50402	गुल्मी	सत्यवती गाउँपालिका	1555	4741	386	6682
25	50403	गुल्मी	चन्द्रकोट गाउँपालिका	1555	4459	334	6348
26	50404	गुल्मी	मुसिकोट नगरपालिका	1635	5706	334	7675
27	50405	गुल्मी	ईस्मा गाउँपालिका	1330	4159	375	5864
28	50406	गुल्मी	मालिका गाउँपालिका	1410	4244	461	6115
29	50407	गुल्मी	मदाने गाउँपालिका	1410	4279	370	6059
30	50408	गुल्मी	धुर्कोट गाउँपालिका	1330	4444	453	6227
31	50409	गुल्मी	रेसुङ्गा नगरपालिका	1490	5883	432	7805
32	50410	गुल्मी	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	1330	4468	344	6142
33	50411	गुल्मी	छत्रकोट गाउँपालिका	1330	4396	431	6157
34	50412	गुल्मी	रुरू क्षेत्र गाउँपालिका	1330	4014	417	5761
35	50501	अर्घाखाँची	छत्रदेव गाउँपालिका	1410	4964	426	6800
36	50502	अर्घाखाँची	मालारानी गाउँपालिका	1635	5300	408	7343
37	50503	अर्घाखाँची	भुमिकास्थान नगरपालिका	1635	5718	410	7763
38	50504	अर्घाखाँची	सन्धिखर्क नगरपालिका	1795	6983	358	9136
39	50505	अर्घाखाँची	पाणिनी गाउँपालिका	1635	5184	472	7291

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
40	50506	अर्घाखाँची	शितगंगा नगरपालिका	2390	6971	369	9730
41	50601	पाल्पा	रामपुर नगरपालिका	1795	6224	369	8388
42	50602	पाल्पा	पुर्वखोला गाउँपालिका	1555	4166	320	6041
43	50603	पाल्पा	रम्भा गाउँपालिका	1330	4300	378	6008
44	50604	पाल्पा	बगनासकाली गाउँपालिका	1330	4561	405	6296
45	50605	पाल्पा	तानसेन नगरपालिका	1875	8635	376	10886
46	50606	पाल्पा	रिब्दीकोट गाउँपालिका	1555	4056	394	6005
47	50607	पाल्पा	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	1635	5171	376	7182
48	50608	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	1780	4093	339	6212
49	50609	पाल्पा	माथागढी गाउँपालिका	1860	4975	343	7178
50	50610	पाल्पा	निस्दी गाउँपालिका	1555	4486	324	6365
51	50701	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	बर्दघाट नगरपालिका	2035	9455	350	11840
52	50702	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुनवल नगरपालिका	2035	8989	318	11342
53	50703	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	रामग्राम नगरपालिका	1955	9157	330	11442
54	50704	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	1490	6139	261	7890
55	50705	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सरावल गाउँपालिका	1570	6462	353	8385
56	50706	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	प्रतापपुर गाउँपालिका	1570	7333	289	9192
57	50707	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुस्ता गाउँपालिका	1795	6112	267	8174
58	50801	रुपन्देही	देबदह नगरपालिका	2035	8517	320	10872
59	50802	रुपन्देही	बुटवल उपमहानगरपालिका	2995	17008	362	20365
60	50803	रुपन्देही	सैनामैना नगरपालिका	2035	6064	411	8510
61	50804	रुपन्देही	कन्चन गाउँपालिका	1570	6175	363	8108
62	50805	रुपन्देही	गैडहवा गाउँपालिका	1650	7341	279	9270
63	50806	रुपन्देही	सुद्धोधन गाउँपालिका	1570	6291	341	8202
64	50807	रुपन्देही	सियारी गाउँपालिका	1570	6801	357	8728
65	50808	रुपन्देही	तिलोत्तमा नगरपालिका	2595	13789	375	16759

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
66	50809	रुपन्देही	ओमसतिया गाउँपालिका	1570	6287	326	8183
67	50810	रुपन्देही	रोहिणी गाउँपालिका	1570	6361	287	8218
68	50811	रुपन्देही	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	1810	10478	385	12673
69	50812	रुपन्देही	मायादेवी गाउँपालिका	1650	7487	251	9388
70	50813	रुपन्देही	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	2115	9860	262	12237
71	50814	रुपन्देही	कोटहीमाई गाउँपालिका	1570	6645	202	8417
72	50815	रुपन्देही	सम्मरीमाई गाउँपालिका	1570	9467	295	11332
73	50816	रुपन्देही	मर्चवारी गाउँपालिका	1570	6381	336	8287
74	50901	कपिलवस्तु	बाणगंगा नगरपालिका	2420	10715	418	13553
75	50902	कपिलवस्तु	बुद्धभूमी नगरपालिका	2485	9240	347	12072
76	50903	कपिलवस्तु	शिवराज नगरपालिका	2340	9309	312	11961
77	50904	कपिलवस्तु	बिजयनगर गाउँपालिका	1795	5967	339	8101
78	50905	कपिलवस्तु	कृष्णनगर नगरपालिका	1810	8888	360	11058
79	50906	कपिलवस्तु	महाराजगन्ज नगरपालिका	1955	7864	382	10201
80	50907	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु नगरपालिका	2115	10504	269	12888
81	50908	कपिलवस्तु	यसोधरा गाउँपालिका	1570	6356	322	8248
82	50909	कपिलवस्तु	मायादेवी गाउँपालिका	1650	7481	308	9439
83	50910	कपिलवस्तु	शुद्धोधन गाउँपालिका	1650	6909	278	8837
84	51001	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	1860	4524	352	6736
85	51002	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	3750	17488	371	21609
86	51003	दाङ	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	3285	16267	346	19898
87	51004	दाङ	शान्तिनगर गाउँपालिका	1635	4884	393	6912
88	51005	दाङ	बबई गाउँपालिका	1940	5078	343	7361
89	51006	दाङ	दंगीशरण गाउँपालिका	1635	4407	343	6385
90	51007	दाङ	लमही नगरपालिका	2325	7669	361	10355
91	51008	दाङ	राप्ती गाउँपालिका	1875	6898	436	9209
92	51009	दाङ	गढवा गाउँपालिका	2245	6523	360	9128
93	51010	दाङ	राजपुर गाउँपालिका	2310	4675	277	7262
94	51101	बाँके	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	2630	8793	304	11727
95	51102	बाँके	कोहलपुर नगरपालिका	2275	10577	370	13222

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
96	51103	बाँके	बैजनाथ गाउँपालिका	1955	8557	361	10873
97	51104	बाँके	खजुरा गाउँपालिका	1955	8094	405	10454
98	51105	बाँके	जानकी गाउँपालिका	1570	6194	330	8094
99	51106	बाँके	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	2530	16504	318	19352
100	51107	बाँके	डुडुवा गाउँपालिका	1570	5910	281	7761
101	51108	बाँके	नरैनापुर गाउँपालिका	1795	5405	293	7493
102	51201	बर्दिया	बाँसगढी नगरपालिका	2180	8364	400	10944
103	51202	बर्दिया	बारबर्दिया नगरपालिका	2260	9433	287	11980
104	51203	बर्दिया	ठाकुरबाबा नगरपालिका	1795	7311	354	9460
105	51204	बर्दिया	गेरुवा गाउँपालिका	1490	6080	244	7814
106	51205	बर्दिया	राजापुर नगरपालिका	1955	8706	418	11079
107	51206	बर्दिया	मधुवन नगरपालिका	1875	7409	347	9631
108	51207	बर्दिया	गुलरीया नगरपालिका	2035	9681	410	12126
109	51208	बर्दिया	बढैयाताल गाउँपालिका	1875	7722	346	9943
जम्मा				198525	723075	38400	960000